

המוראל היה למופת

בשעת צרה

לא כן השחצנות

בשעת הניצחון

וינסטון צ'רצ'יל קבע פעם, באחד מגאון מיו הגדולים, כיצד חייבת אומה לנהוג בעת מלחמה: להיות עקשנית ונחושת החלטה בשעת צרה, אך נדיבה ומרוסנת בשעת ניצחון.

בשבוע האחרון הוכיחה מדינת-ישראל מחדש, כי היא נוהגת על-פי החלק הראשון של מוצוה זו. אך היא הוכיחה גם שעדיין רחוק ממנה החלק השני.

כל עוד היו בני-הערוכה הישראליים באוגדה הרחוקה, והסיכויי השיחורום נראה כבלתי-יאפשרי, היה המוראל הציבורי גבוה. לא היתה התפרצות של היסטוריה או פאניקה, וגם בני-משפחותיהם של השבויים נהגו בכבוד ובהתאפקות, בהשוואה לחרדה ולמתח העצום שהם היו נתונים בהם.

אך ברגע שנודע לציבור על מיבצע החילוץ האגדתי, התהפכה הקצרה על פיה. תזמורת צורמנית. כל ישראלי קפץ מרוב שימחה, כאשר נודע לו על ההצלחה. היתה זו התפרצות טבעית של רגשות: הרגשת-ההקלה אחרי המועקה הממושכת, הגאוה על כושרם של הלוחמים, השימחה על שהמדינה הצליחה ל-סכל קנוניה במרחק כה רב ובתנאים כה קשים.

כל עם אחר היה מגיב באותה שימחה, אולם שימחה בריאה זו הפכה במהרה אורגיה היסטורית. המחזה הפרוע והמביש בשדה-התעופה, בעת קבלת החוזרים (ראה עמודים 22-23), גרע מן המיבצע המרשמי, גם בעיני העולם שצפה בו מעל

ח"כ בגין על כיתפי מעריצים בשדה-התעופה העסקן זכה בתהילה לא לו

ספק אם היה טעם טוב בפירסום מודעות ענק מיסחריות, שבהם הביעו בתי-מיסחר וחברות-שיווק ברכה ללוחמים. לא היה טעם טוב יותר באירגון "ספונסאני" של מיבצעי-שנור, "לטובת צה"ל", כאילו עומד הצבא כעני נצרך בפתח.

קשה היה להתייחס ברצינות לעיתונאים, שבירכו את המיבצע בכל מילות-ההפלגה שבמילון — אך שהיו בוודאי הראשונים להתנפל על ראש-הממשלה ולקרוע אותו לגזרים, אילו נכשל המיבצע. עוד פחות כבוד עוררו הפוליטיקאים, שמהרו לח' טוף חלק כלשהו מעוגת הכבוד והפירי-סומת, שנקנה בדמם של הלוחמים והחטור-פים.

כל מי שיכול — החל בשרי-החוף יגאל אלון וכלה ברב הראשי עובדיה יוסף — מיהר אל נמל-התעופה, כדי להצטלם שם בפסוה של מנצח. אנשים שמילאו תפקידים שוליים מאד במיבצע, הצליחו והתפרסמו, בעוד הגיבורים האמיתיים לא נראו וראש-הממשלה, שנשא באחריות אישית עליונה, נבלע בהמון.

פוליטיקאים זוטרים אך זריזים תפסו טרמפ על-ידי תעלול של פירסומת ("ח"כ גידעון פת: "צריכים להחרים את חברת אייר-פראנס") אחרים, כמו מנחם בגין, ניסו להתבלט בנאוים או במאמרים צמאי-דם, שנועדו לנצל את ההיסטוריה של הרגע (עונש-מוות למחבלים, הקמת אירגון עולמי של הורגי-טרוריסטים, וכיוצא באלה).

הגיבורים האמיתיים של המיבצע נשי-ארו כמעט-אלמוניים.

המפסידים

כותרת בעיתון וציודם

בטקוויזיה גידו את

המפסידים הפוליטיים

של השבוע

"כיצד ייתכן שכאשר מתעוררת בעייה, שהישראלים נחטפו כמטוס לאוגדה והי-ממשלה צריכה להחליט, מתאספים גם שר-הסעד ושר-הבריאות ושר-התלפון ושר-החינוך, ויושבים יומם ולילה כדי לחישוב מה לעשות? האם אין לממשלה מיבנה מתאים, שיטפל בבעיות כאלה?" כך שאל ביום השישי בצהריים ייגאל ידן, בנאוים שנשא במועדון ההנדסי בתל-אביב. היתה זו שאלה ריטורית, והוא השיב עליה בעצמו.

"מאו מלחמת יום-הכיפורים אני חש שמהו מכרסם בי, משום שמהו רקוב, וכי קיים משהו יסודי שעלול לעלות למידינה בקיומה", הוסיף ידן, כשהוא מרמז בגלוי לעבר יצחק רבין וממשלתו.

ידן לא ידע, כי באותם רגעים עצמם מתבשלת ההחלטה לבצע את המיבצע-השיחורר וכי יצחק רבין מתפקד ביעילות שתתגלה לעיני-כל תוך 40 שעות.

כבר בלילה, כאשר נודע לידן על המיבצע, הוא הודרו לבקש מן העיתונים לגנוז את נאומו ולהחליפו בברכה לממשלה.

הפאשלה של השבוע, היתה זאת הפאשלה של בזירה המדינית. כל פוליטיקאי הפאשלה של השבוע, פרי חוסר-ניסיונו של ידן בזירה המדינית, כל פוליטיקאי מקצועי יודע שיש להיזהר בדיבורים על מצב שאינו ברור עדיין די צורכו, ושכדאי לנצור את הלשון עד שיתבררו התוצאות.

ידן חיזק בנאוים זה את תיקותיהם של ראשי מיסלגת-העבודה המקצוענים, אמר אחד מהם לפני שבועיים, כאחת המסיבות: "ידן הוא חובב. עד לבחירות הוא עוד יעשה מאה פאשלות, שיעלו לו ביוקר. עד אז הוא יישחק".

אולם ידן היה המפסיד הגדול של השבוע, גם לולא עשה את הפאשלה. פנייתו לציבור מבוססת כלי-כולה על הימיהה למנהיגות חזקה ושקולה, ועל ההרגשה שיוצחק רבין אינו מסוגל לספק מנהיגות כזאת.

הצלחתו של יצחק רבין השבוע שינתה כליל תמונה זו. היא הוכיחה מחדש ש-מסוכן מאד לבנות תוכניות פוליטיות על מצב-ברור, תחת להשתתף על גישות עקי-רוניות.

הבעיה של תיסכול. המפסיד הגדול השני היה משה דיין.

המצלמה חסרת-הרחהמים של הטלוויזיה, ששידרה את ישיבת-הכנסת בשידור חי, השתתה לרגע קט על פניו של דיין, מבלי שהבחין בכך. היא הניצחה הבעיה של תיסכול ואכזבה, שהיתה כימעט פאתח-כמו ידן, יכול היה גם דיין לרכב על הכמיהה למנהיגות. אולם לגבי דיין קיים גורם נוסף: אף שנכשל כמצב

המיבצע

הטרמפיאדה

פוליטיקאים, עיתונאים וסוחרים

ניסו לתפוס טרמפ

על גבם של

הלוחמים האלמוניים

אחד המחזות התמוהים ביותר השבוע, לעיני מאות אלפי צופי-הטלוויזיה, נערך כאשר הגיע מנחם בגין לשדה-התעופה, שבו המתינו לבוא החוזרים.

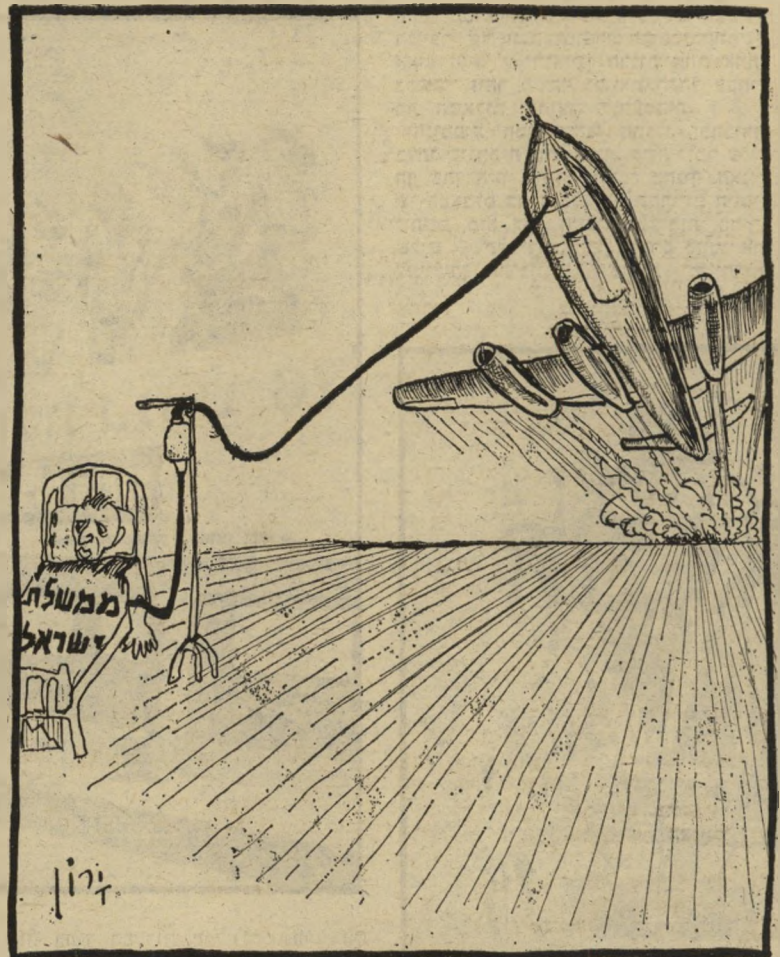
באותם רגעים שלטו במקום כמה טיפוי-סים תימהוניים, שהסתגנו לשם ושלא היה להם כל קשר למאורע. בין אלה בלטו צעירים מופרעים, המוכרים ברחובות תל-אביב, ושרק הקדוש-ברוך-הוא ודובר-צה"ל יודעים כיצד הצליחו להיכנס ל-מחנה הצבאי הסגור. כל אלה הצליחו לביים במקום סצנה היסטורית, לשימחתם של צלמיה-הטלוויזיה המשועממים, שלא היה להם עדיין מה לצלם.

כאשר הגיע בגין, התנפלו כל אלה עליו, פרצו בצעקות: "בגין! בגין!" ו"בגין לשילטון!" ואף הרימו את מנהיג-הרחות על כתפיהם.

כל צופה מוכרח היה לקבל את הרושם כי מנחם בגין הוא האיש שהחליט על הי-מיבצע ופקד עליו. בגין עצמו לא ניער את חוצנו מהפגנה תפלה זריבו במקום, אלא נהנה בגלוי מן ההילולה לכבודו — אף שידע כי בכך הוא פוגע באנשים שנשאו באמת בעול האחריות הנוראה.

עד לאותו רגע נהג בגין באחריות ממלכתית, עזר לראש-הממשלה ודאג לכך שהאופוזיציה הימנית לא תפריע למהלכים. אך מכאן ועד להפיכת עצמו — באורח פעיל או סביל — לראש המנצחים, המרי-חק רב.

חלק מן העוונה. מחזה זה היה רק אחד מני רבים שאירעו השבוע במדינה. בכל מילחמה, מעטים הלוחמים ורבים המבקשים לרכב על גבם — גנרלים-שלי-חורסה, פוליטיקאים רודפי-פירסומת, עיתונאים וסופרים ההופכים את המיבצעים לי-כסף מוזמן, מרוויחי-מלחמה פוליטיים וכלכליים. כך קרה גם השבוע בשראלי.

עיווידם

מסך הטלוויזיה. צילי השחצנות הלא-מנית שבקצו מכל כלי-התיקשורת יכלו גם הם לעורר בחילה. נאומיהם של פוליטיקאים, שביקשו לרכב על הגל (ראה להלן), הוסיפו אף הם לתיזמורת הצורר-מנית. על מישתתפי המיבצע ניתן לומר את

המילים בנות-האלמוות של וינסטון צ'רצ'יל, בנאוים גדול אחר: "מעולם לא היו כה רבים חבים כה הרבה לכה מעטים". ציון עובדה פשוטה זו, ללא גילויי-הלוואי של התנשאות פרימיטיבית, היה התרומה הטובה ביותר שיכול היה האורח הישראלי לתרום לכבודה של המדינה.